

Wykorzystanie wideokonferencji

do przeprowadzania dowodów
w sprawach cywilnych i handlowych na mocy
rozporządzenia Rady (WE) nr 1206/2001
z dnia 28 maja 2001 r.

Praktyczny przewodnik

Europejska Sieć Sądownicza (EJN)
w sprawach cywilnych i handlowych

Niniejszy dokument został opracowany przez służby Komisji i europejską sieć sądową w sprawach cywilnych i handlowych (<http://ec.europa.eu/civiljustice>).

Uznając korzyści, jakie może przynieść wykorzystanie wideokonferencji do przeprowadzania dowodów w sprawach transgranicznych, w ramach europejskiej sieci sądowej w sprawach cywilnych i handlowych, przygotowano niniejszy przewodnik w celu przekazania praktycznych informacji pomocnych sędziom w szerszym wykorzystaniu wideokonferencji do przeprowadzania dowodów w sprawach cywilnych i handlowych, w dziedzinach objętych rozporządzeniem Rady (WE) nr 1206/2001 z dnia 28 maja 2001 r.

Ponadto w ramach europejskiego planu działania „e-sprawiedliwość” państwa członkowskie Unii Europejskiej uzgodniły, że podejmą wspólne wysiłki na rzecz upowszechnienia wykorzystywania wideokonferencji i wymiany doświadczeń oraz najlepszych praktyk. Prace te prowadzone są w obrębie istniejących ram prawnych i z poszanowaniem gwarancji procesowych obowiązujących zarówno na poziomie państw członkowskich, jak i Unii Europejskiej.

W wyniku tych działań opracowano podręcznik i broszurę dotyczącą wykorzystania sprzętu do przeprowadzania wideokonferencji w transgranicznych postępowaniach sądowych w Unii Europejskiej.

Niniejszy dokument stanowi uzupełnienie tych informacji.

Wstęp

Kiedy sprawa jest sporna, często konieczne jest przeprowadzenie dowodów przed sądem w celu uzasadnienia roszczenia. Dowody można przeprowadzić na wiele sposobów, a niekiedy powstaje konieczność przesłuchania osób występujących w charakterze świadków lub biegłych. Proces przeprowadzania dowodów komplikuje się, jeżeli mają być one przeprowadzone w innym państwie. Mogą się pojawiać trudności związane z fizycznym oddaleniem sądu i osoby, która ma zostać przesłuchana, jak również z różnicami pomiędzy przepisami ustawowymi i wykonawczymi obowiązującymi w poszczególnych jurysdykcjach.

Z tego właśnie powodu jednym z pierwszych instrumentów w dziedzinie współpracy sądowej w obszarze prawa cywilnego przyjętych przez Radę Unii Europejskiej było rozporządzenie (WE) nr 1206/2001 z dnia 28 maja 2001 r. w sprawie współpracy między sądami państw członkowskich przy przeprowadzaniu dowodów w sprawach cywilnych lub handlowych. Chociaż w niniejszej ulotce skupiono się na rozporządzeniu (WE) nr

1206/2001, ważne jest, by pamiętać, że przepisy o przeprowadzaniu dowodów znajdują się także w innych instrumentach. Na przykład art. 9 rozporządzenia (WE) nr 861/2007 ustanawiającego europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń stanowi, że sąd lub trybunał określa zakres postępowania dowodowego niezbędny do wydania orzeczenia zgodnie z zasadami regulującymi przeprowadzenie postępowania dowodowego. Sąd lub trybunał może dopuścić dowód z pisemnych zeznań świadków, biegłych lub stron oraz, co ważne, może przeprowadzić rozprawę w drodze wideokonferencji lub za pośrednictwem innych technologii komunikowania się, jeżeli dostępne są odpowiednie środki techniczne.

Uznając korzyści, jakie może przynieść wykorzystanie wideokonferencji do przeprowadzania dowodów w sprawach transgranicznych, w ramach europejskiej sieci sądowej w sprawach cywilnych i handlowych (ESS) opracowano niniejszy materiał w celu dostarczenia sędziom praktycznych informacji, jak szerzej wykorzystywać wideokonferencje. ●

Rozporządzenie (WE) nr 1206/2001

Rozporządzenie określa uregulowania proceduralne mające ułatwić przeprowadzanie dowodów w innym państwie członkowskim. Od dnia 1 stycznia 2004 r. rozporządzenie obowiązuje w terenie całej Unii, we wszystkich państwach członkowskich z wyjątkiem Danii. W relacjach pomiędzy zainteresowanymi państwami członkowskimi zastępuje ono konwencję haską z 1970 r.

Praktyczny przewodnik zawierający więcej szczegółowych informacji na temat rozporządzenia można znaleźć na stronie internetowej:

http://ec.europa.eu/civiljustice/publications/docs/guide_taking_evidence_pl.pdf

Samo rozporządzenie można znaleźć na stronie:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:174:0001:0024:EN:PDF>

Rozporządzenie stosuje się tylko do spraw cywilnych i handlowych i nie może być stosowane do przeprowadzania dowodów, które nie są przeznaczone do wykorzystania w postępowaniu sądowym, w szczególności w zamierzonym. Rozporządzenie umożliwia wykorzystanie dwóch kanałów przeprowadzania

koniecznych dowodów. Pierwszy, zgodnie z art. 10, polega na zwróceniu się przez sąd w jednym państwie członkowskim do sądu w drugim państwie członkowskim z wnioskiem o przeprowadzenie dowodu. Drugi, na mocy **art. 17**, pozwala sądowi w jednym państwie członkowskim, za zezwoleniem wezwanego państwa członkowskiego, na bezpośrednie przeprowadzenie dowodów w tym państwie członkowskim.

Szczegółowe informacje dotyczące sądów właściwych w każdym państwie członkowskim i wymagań obowiązujących na obszarze poszczególnych jurysdykcji znaleźć można na stronie internetowej europejskiego atlasu sądowego pod adresem:

http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/te_information_pl.htm

W przypadkach, kiedy sąd wezwany podejmuje się przeprowadzić dowody w imieniu sądu wzywającego, na mocy przepisów **art. 10 do 12** dowody te przeprowadzane są zgodnie z prawem wezwanego państwa członkowskiego, a w celu ich przeprowadzenia można zastosować środki przymusu.

W przypadkach, w których sąd wzywający chce przeprowadzić dowody bezpośrednio na mocy **art. 17**, musi zwrócić się do jednostki centralnej lub właściwych władz wezwanego państwa członkowskiego. Istnieją jedynie ograniczone podstawy odmowy wykonania takiego wniosku. Obejmują one sytuację, kiedy wniosek nie wchodzi w zakres rozporządzenia, nie zawiera wszelkich niezbędnych informacji, lub też wykonanie wniosku jest sprzeczne z podstawowymi zasadami prawa w wezwanym państwie członkowskim. Przy podejmowaniu decyzji o dopuszczeniu wniosku na mocy art. 17 jednostka centralna wezwanego państwa członkowskiego może określić warunki, pod którymi można przeprowadzać dowody. Kiedy wniosek zostanie zaakceptowany, na sądzie wzywającym spoczywa odpowiedzialność za wyznaczenie i zapewnienie osoby lub osób do przeprowadzenia dowodów. Istotne jest, że bezpośrednie przeprowadzanie dowodów charakteryzuje się tym, iż może się ono odbywać jedynie na zasadzie dobrowolności i nie mogą być stosowane środki przymusu. Kiedy wniosek obejmuje przesłuchanie danej osoby, sąd wzywający odpowiada za poinformowanie tej osoby o jej prawach. ●

Wykorzystanie wideokonferencji

W rozporządzeniu zachęca się do wykorzystywania technik łączności w postępowaniu dowodowym, a w szczególności prowadzenia go za pośrednictwem wideokonferencji i telekonferencji. Również w ramach ESS propagowano wykorzystanie wideokonferencji, zarówno przez praktyczne demonstracje w czasie dorocznego spotkania w Lizbonie w 2006 r., jak i poprzez przekazywanie członkom informacji o możliwościach technicznych w poszczególnych państwach członkowskich. Informacje o tym, które sądy wyposażone są w urządzenia techniczne do przeprowadzania wideokonferencji można również znaleźć w europejskim atlasie sądowym.

Od czerwca 2007 r. Rada ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych analizuje rozwój sytuacji w dziedzinie „e-sprawiedliwości”, w tym wykorzystanie wideokonferencji. Przedstawiciele wszystkich państw członkowskich oraz instytucji UE wyrazili poparcie dla wykorzystania wideokonferencji w transgranicznych postępowaniach. Grupa robocza

ds. „e-sprawiedliwości” w obrębie Rady wydała podręcznik i broszurę poświęconą urządzeniom technicznym do prowadzenia wideokonferencji w transgranicznych postępowaniach sądowych w Unii Europejskiej. Niniejszy praktyczny przewodnik stanowi uzupełnienie tamtych opracowań.

Pomimo tej zachęty i pracy włożonej do tego w upowszechnianie wykorzystania tych możliwości, widać wyraźnie, że stopień ich wykorzystania w państwach członkowskich jest nierówny. Uznając korzyści, jakie może przynieść wykorzystanie wideokonferencji do przeprowadzania dowodów w sprawach transgranicznych, ESS wydała niniejszą ulotkę w celu dostarczenia praktycznych informacji pomocnych dla sędziów w upowszechnianiu wykorzystywania wideokonferencji.

Chociaż podjęto decyzję polityczną o uwzględnianiu różnych okoliczności w kwestii sposobu postępowania z dowodami, w zależności od tego, czy są one przeprowadzane przez sąd wezwany w imieniu sądu wzywającego, czy też bezpośrednio przez

sąd wzywający, oczywiście jest, że rozporządzenie (WE) nr 1206/2001 przewiduje szersze wykorzystanie nowoczesnej technologii w celu ułatwienia przeprowadzania dowodów. W motywie 8 stwierdzono, że „skuteczność procedur sądowych w sprawach cywilnych lub handlowych wymaga, aby przekazywanie i realizacja wniosków o przeprowadzenie dowodów odbywały się między sądami państw członkowskich bezpośrednio i za pomocą możliwie najszybszych środków”.

Najskuteczniejszym sposobem przeprowadzenia dowodów jest dokonanie tego za pośrednictwem wideokonferencji. W innym przypadku byłoby konieczne, żeby świadek przybył do wzywającego sądu w innym państwie lub żeby urzędnicy sądowi przyjechali spotkać się ze świadkiem. W sposób oczywisty wydłuża to czas postępowania i zwiększa jego koszt. Wideokonferencja jest tanim i skutecznym rozwiązaniem tych problemów. Chociaż mogą się pojawić pewne delikatne kwestie w niektórych postępowaniach z zakresu prawa rodzinnego, w których korzystanie z wideokonferencji może nie być właściwe, to jednak w ogromnej większości spraw należących do zakresu

regulowanego rozporządzeniem wykorzystanie wideokonferencji podczas rozpraw nie powinno stwarzać żadnych przeszkód.

Nie we wszystkich sądach w poszczególnych państwach członkowskich zainstalowany jest sprzęt do przeprowadzania wideokonferencji, ale w niektórych państwach członkowskich możliwe jest wykorzystanie urządzeń zainstalowanych w miejscowych obiektach takich jak sądy karne, więzienia lub obiekty prywatne. Niektóre państwa członkowskie dysponują sprzętem przenośnym, często możliwe jest również wynajęcie sprzętu. Prawdopodobnie z upływem czasu będzie coraz więcej sądów dysponujących niezbędnymi urządzeniami. Oczywiście, im większe będzie zapotrzebowanie na wideokonferencje ze strony miejscowych sądów, tym bardziej prawdopodobne stanie się, że odpowiednie urządzenia będą coraz powszechniej dostępne.

Sąd, który chce przeprowadzić dowód bezpośrednio z zeznania świadka w innym państwie członkowskim, może o to wnioskować na mocy **art. 17** rozporządzenia. Zaletą takiego wniosku jest fakt, że dowód może zostać przeprowadzony zgodnie z prawem państwa wzywającego. Wniosek należy przedstawić jednostce centralnej lub właściwym władzom w państwie członkowskim, używając w tym celu formularza, którego wzór podany jest w załączniku I do rozporządzenia. W ciągu 30 dni od otrzymania wniosku jednostka centralna lub właściwe władze, zawiadamiają sąd wzywający o tym, czy wniosek został przyjęty i, jeśli zachodzi taka potrzeba, na jakich warunkach. Jeżeli wniosek o bezpośrednie przeprowadzenie dowodów zostanie zaakceptowany, sąd wzywający odpowiada za wyznaczenie i zapewnienie osoby lub osób, które przeprowadzą dowód. Na sądzie wzywającym spoczywa również odpowiedzialność za zawiadomienie świadka, że przeprowadzenie dowodów może się odbyć wyłącznie na zasadzie dobrowolności.

Przeprowadzenie wideokonferencji jest również możliwe na mocy **art. 10–12** rozporządzenia, w przypadku gdy sąd zwraca się do sądu w innym państwie członkowskim z wnioskiem o przeprowadzenie dla niego dowodów. Sąd wezwany jest zobowiązany do wykonania wniosku w ciągu 90 dni od jego otrzymania. Sąd ten wykonuje wniosek zgodnie z prawem obowiązującym w jego państwie członkowskim. Sąd wzywający może zwrócić się o wykonanie wniosku zgodnie ze specjalną procedurą przewidzianą przez prawo jego państwa członkowskiego, o ile procedura taka nie jest niezgodna z prawem państwa członkowskiego sądu wezwanego ani nie powoduje istotnych trudności praktycznych. W takich przypadkach strony lub przedstawiciele sądu wzywającego mogą być obecni na przesłuchaniu i uczestniczyć w nim, osobiście albo za pośrednictwem wideokonferencji, pod warunkiem, że takie uczestnictwo jest dopuszczalne na mocy prawa wzywającego państwa członkowskiego. Do sądu wezwanego należy określenie warunków, pod jakimi mogą oni uczestniczyć. ●

Względy praktyczne

Przy podejmowaniu decyzji o tym, czy i jak przeprowadzać dowód z wykorzystaniem wideokonferencji pojawia się szereg pytań. Poniżej przytoczono te pytania wraz z odpowiedziami. Więcej informacji o sytuacji w każdym z państw członkowskich można znaleźć w arkuszach informacyjnych europejskiego atlasu sądowego w sprawach cywilnych¹

1

Jak można się dowiedzieć, czy jakieś państwo członkowskie dopuszcza uczestnictwo w wideokonferencji lub bezpośrednie przeprowadzenie dowodów za pośrednictwem

wideokonferencji?

Należy sprawdzić informacje podane w arkuszu informacyjnym danego państwa członkowskiego na stronie internetowej atlasu sądowego.

2

Czy w danym państwie członkowskim istnieją jakieś ograniczenia co do rodzaju przeprowadzanych dowodów lub miejsca, w którym powinno być przeprowadzone za pośrednictwem wideokonferencji?

Należy sprawdzić informacje podane w arkuszu informacyjnym danego państwa członkowskiego na stronie internetowej atlasu sądowego.

3

Gdzie można znaleźć szczegółowe informacje dotyczące sądów właściwych na mocy przedmiotowego rozporządzenia?

Informacje o sądach wskazanych przez państwa członkowskie można znaleźć w europejskim atlasie sądowym pod adresem:

http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/te_searchmunicipality_pl.jsp#statePage0

4

Jak znaleźć informacje potrzebne do skontaktowania się z jednostką centralną lub właściwymi władzami innego państwa członkowskiego?

Informacje te można również znaleźć w europejskim atlasie sądowym pod adresem:

http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/te_centralbody_pl.htm

5

Jeżeli jednostka centralna lub właściwe organy zatwierdziły wniosek o bezpośrednie przeprowadzenie dowodów za pośrednictwem

wideokonferencji na mocy art. 17, w jaki sposób można ustalić, jaki sąd lub inny obiekt posiadający sprzęt techniczny do przeprowadzania wideokonferencji znajduje się najbliżej osoby, która ma być przesłuchana?

Informacje te można znaleźć w europejskim atlasie sądowym pod adresem:

http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/te_centralbody_pl.htm

6

Jak dowiedzieć się, w jakim języku powinien zostać sporządzony wniosek?

Odpowiedź można znaleźć w sekcji zawierającej informacje państw członkowskich, również na stronie europejskiego atlasu sądowego:
http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/te_otherinfo_pl.htm

7

Jakich formularzy należy użyć do sporządzenia wniosku?

Jeżeli wniosek ma być skierowany na mocy **art. 10–12** w celu uczestniczenia w przeprowadzeniu dowodów poprzez wideokonferencję, należy wypełnić formularz A. Wnioski o bezpośrednie przeprowadzenie dowodów na mocy **art. 17** powinny zostać sporządzone na formularzu I. Te i inne formularze obowiązujące w zakresie rozporządzenia można również znaleźć, wypełnione i przetłumaczone, w europejskim atlasie sądowym pod adresem:
http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/te_filling_pl.htm

8

Jak można się dowiedzieć, jakie koszty pobrane zostaną przez drugie państwo członkowskie?

Należy sprawdzić informacje podane w arkuszu informacyjnym danego państwa członkowskiego na stronie internetowej atlasu sądowego.

9

Kto jest odpowiedzialny za powiadomienie o konieczności uczestnictwa osoby, która ma być przesłuchiwana?

Ogólnie rzecz biorąc, jeżeli przekazywany wniosek dotyczy uczestnictwa w przesłuchaniu na mocy **art. 10–12**, odpowiednich przygotowań dokona sąd wzywany. Kiedy wniosek o bezpośrednie przeprowadzenie dowodu na mocy **art. 17** zostanie zaakceptowany przez państwo członkowskie, pozostawia ono zazwyczaj sprawę kontaktowania się i poczynienia odpowiednich przygotowań w gestii wzywającego państwa członkowskiego. Szczegółowe informacje należy sprawdzić w arkuszu informacyjnym każdego państwa członkowskiego na stronie internetowej atlasu sądowego.

10

W jaki sposób można zweryfikować tożsamość osoby, która ma być przesłuchana?

Należy sprawdzić informacje podane w arkuszu informacyjnym danego państwa członkowskiego na stronie internetowej atlasu sądowego.

11

Czy możliwe lub dozwolone jest utrwalanie treści takiego przesłuchania?

Należy sprawdzić informacje podane w arkuszu informacyjnym danego państwa członkowskiego na stronie internetowej atlasu sądowego.

12

Jakie prawo będzie się stosować do wykonania wniosku?

Jeżeli sąd występuje o uczestnictwo w wideokonferencji na mocy

art. 10–12, stosowanym prawem jest prawo wezwanego państwa członkowskiego. Jednak sąd wzywający może się zwrócić o zastosowanie szczególnej procedury przewidzianej w obowiązującym go prawie, zaś sąd wezwany postąpi zgodnie z tym wymaganiem, chyba że procedura ta jest niezgodna z jego prawem, lub też powoduje istotne trudności praktyczne.

Kiedy zaakceptowany został wniosek o bezpośrednie przeprowadzenie dowodów na mocy **art. 17**, sąd wzywający wykonuje wniosek zgodnie z prawem swojego państwa członkowskiego, z zastrzeżeniem, że nie mogą być stosowane środki przymusu.

13

Jak dowiedzieć się, w jakim języku powinno być przeprowadzone przesłuchanie oraz, w przypadku kiedy konieczni

są tłumacze, kto odpowiada za ich zapewnienie?

Ogólnie rzecz biorąc, kiedy sąd wezwany przeprowadza dowody na mocy **art. 10–12**, przesłuchanie będzie prowadzone w języku tego sądu.

Możliwość uzyskania szerszej informacji o korzystaniu z usług tłumaczy oraz o tym, jakiego języka należy używać przy bezpośrednim przeprowadzaniu dowodów na mocy **art. 17**, należy sprawdzić w części dotyczącej odnośnego państwa członkowskiego na stronie atlasu sądowego.

14

Jakich dodatkowych informacji będzie wymagać drugie państwo członkowskie?

Należy sprawdzić w arkuszu informacyjnym danego państwa członkowskiego na stronie internetowej atlasu sądowego.

Europejska Sieć Sądownicza (EJN)
w sprawach cywilnych i handlowych

Kontakt

Komisja Europejska
Dyrekcja Generalna ds.
Sprawiedliwości,
Wolności i Bezpieczeństwa
Europejska Sieć Sądownicza (EJN)
w sprawach cywilnych i handlowych
Rue du Luxembourg, 46
B-1000 Bruxelles

<http://ec.europa.eu/civiljustice/>